

Organdonor

Tag stilling sammen
med dine nærmeste

DONORKORT

www.sundhed.dk

DONORKORT

Sundhedsstyrelsen

Organdonor – ja eller nej?

I Danmark bruges organer kun til transplantation, hvis man selv eller ens nærmeste har givet tilladelse. Alle over 18 år kan selv bestemme, om de vil tillade transplantation af deres organer i tilfælde af hjernedød. Har du ikke taget stilling eller undladt at meddele din beslutning skriftligt eller mundtligt, skal dine pårørende i givet fald sige ja eller nej. Ved skriftlig eller elektronisk donortilmelding kan de pårørende ikke ændre på din beslutning, medmindre du ønsker, at de skal kunne gøre det. Dette skal så afkrydses særskilt på donorkortet eller på tilmeldingen til Donorregistret.

- FULD TILLADELSE**
Jeg giver hermed fuld tilladelse til, at alle mine organer kan anvendes til transplantation efter min død.
- PÅRØRENDES ACCEPT**
Min fulde tilladelse forudsætter mine pårørendes accept.
-
- BEGRÆNSET TILLADELSE**
Jeg giver hermed begrænset tilladelse til, at de organer, jeg har sat kryds ud for, kan anvendes til transplantation efter min død.
- PÅRØRENDES ACCEPT**
Min begrænsede tilladelse forudsætter mine pårørendes accept.
- Hjerte Nyrer Bugspytkirtel
 Lunger Tyndtarm Hornhinder
 Lever Hud
-
- VED IKKE**
Jeg overlader det i stedet til mine nærmeste pårørende at tage stilling til, om mine organer kan anvendes til transplantation efter min død.
-
- FORBUD**
Jeg modsætter mig, at mine organer anvendes til transplantation efter min død.

Dato _____ CPR-nr. _____ - _____

Navn _____

Underskrift _____

Du kan give din holdning til kende på tre måder:

- Fortæl din beslutning til dine pårørende
- Udfyld donorkortet, og bær det på dig
- Tilmeld dig Donorregistret på www.sundhed.dk eller skriftligt, se sidste side

Tilmelder man sig Donorregistret, er det ikke nødvendigt også at udfylde donorkortet og bære det på sig.

Hvis du ønsker, at dine pårørende skal have mulighed for at ændre din beslutning om donation, skal du afkrydse i rubrikken "Pårørendes accept". Sætter du ikke kryds i denne rubrik, betyder det, at din beslutning ikke kan ændres af dine pårørende. Du kan læse mere om afkrydsningsmulighederne sidst i folderen, hvor du også finder tilmeldingsblanketten til Donorregistret.

Vælger du at udfylde donorkortet, så gør det med kuglepen eller spritpen, og bær det på dig. Donorkortet skal ikke sendes nogen steder hen.

Organdonor?

Muligheden for at transplantere organer betyder, at vi alle bliver stillet over for nye, svære valg. Et af valgene er, om man vil være organdonor efter sin død.

Hvad enten svaret er ja eller nej, er det vigtigt, at du tager stilling og fortæller dine nærmeste, hvad du mener. Hvis dine nærmeste ikke kender din holdning, kan det være vanskeligt for dem at tage stilling. Ikke mindst i en situation, der i forvejen er meget svær.

Opfordringen lyder derfor:

**TAG STILLING
SAMMEN MED DINE
NÆRMESTE**

Beslutningen er og bliver dybt personlig. I Danmark har vi retten til selv at bestemme, hvad der skal ske med vores krop, når vi er døde. Mange forhold har betydning for beslutningen om at blive organonor, både tekniske og følelsesmæssige. Tag dig tiden til at diskutere og overveje dem, de er alle sammen vigtige. Beslutningen kan altid ændres, hvis du senere skifter mening, ligegyldigt hvordan du har valgt at give den til kende. På forrige side kan du se de forskellige muligheder. På sidste side er trykt en blanket til Donorregistret.

Hvem kan donere?

Der kan ikke sættes en fast aldersgrænse for donorer. Med alderen opstår åreforkalkning i forskellige organer varierende fra menneske til menneske. Det er dog sjældent, at hjerter fra donorer over 55–60 år kan bruges, mens lever og nyre fra 70–80-årige i en del tilfælde er egnede. Den hjernedødes helbredstilstand før ulykken eller sygdommen har også betydning for, om organerne kan bruges. Der vil således altid blive foretaget en konkret vurdering af, om organerne kan anvendes.

Hvornår er man død?

Langt de fleste mennesker dør, fordi hjertet holder op med at slå, og vejrtrækningen standser. Det betyder, at døden konstateres ved, at hjertet er holdt op med at slå og ikke kan bringes i gang igen. Det kaldes hjertedøds-kriteriet.

I et par hundrede tilfælde om året er det hjernen, der dør først. Siden 1990 har der været et hjernedøds-kriterium. Det betyder, at døden kan konstateres ved, at hjernen er holdt op med at fungere og ikke kan bringes i funktion igen.

Døden kan således konstateres efter enten hjertedøds-kriteriet eller hjernedøds-kriteriet.

En hjernedød er ikke en bevidstløs, der kan vågne igen. En hjernedød har ingen bevidsthed, for hjernefunktionen er totalt ophørt. Hjertet kan slå, selvom hjernen er død, fordi personen er tilkoblet en respirator. Hjertet vil dog holde op med at slå efter få dage, også selvom den hjernedøde er tilkoblet respiratoren.

Ved hjertedød begynder organerne straks at gå til grunde, fordi blodcirkulationen ophører.

ÅRSAGER TIL HJERNEDØD

Hjernedød kan opstå på grund af hjerneblødninger, ulykkestilfælde med kraftige hjernekvæstelser, udbredte hjernesvulster eller som følge af iltmangel i hjernen efter hjertestop. Disse hændelser kan betyde, at blodtilførslen til hjernen stopper, og hjernefunktionen derfor ophører.

KONSTATERING AF HJERNEDØD

En person erklæres hjernedød, når to læger med specialuddannelse og erfaring har gennemført en særlig undersøgelse. Den viser, om der findes reflekser i hjernestammen, som er den del af hjernen, der sidst ophører med at fungere.

Kort fortalt viser undersøgelsen, om patienten reagerer på smertepåvirkning, belysning og irritation af øjnene og skylning af øregangen med koldt vand. Det undersøges også, om der kommer brækningsreaktion og hosterefleks ved irritation i svælg og luftrør, og om patienten selv kan trække vejret uden for respiratoren.

Patienten må ikke reagere på blot en enkelt del af undersøgelsen. Efter mindst en time gentages den. Først derefter kan og må patienten erklæres død.

Patienter, der bliver undersøgt for, om hjernedød er indtrådt, ligger altid i respirator, fordi det er nødvendigt at erstatte åndedrætsfunktionen. Når hjernedøden er konstateret, slukkes for respiratoren, medmindre der er givet tilladelse til donation.

Hvis der er svaret ja til donation, fortsættes respiratorbehandling indtil organerne er fjernet. Sammen med hjertets fortsatte funktion og blodcirkulationen sikrer den, at organerne ikke går til grunde. Uanset respiratorbehandlingen holder hjertet op med at slå efter få dage.

Afskeden

Selvom vi ikke har sat ord på det, har de fleste af os en forestilling om, hvordan vi gerne vil dø.

Men hvilke forestillinger har vi om afskeden ved hjernedød? En hjernedød person ligger på et hospital tilkoblet en respirator. Hvis den døde eller de pårørende ikke har givet tilladelse til organ donation, respekteres dette. Respiratoren slukkes, og ingen organer fjernes. De pårørende kan være til stede, når respiratoren slukkes, og de kan opholde sig ved den afdøde bagefter.

Afskeden ved organ donation er anderledes. De pårørende kan tage afsked med den afdøde både før og efter organudtagningen eller én af delene. Tager de afsked før, er den afdøde stadig tilkoblet respiratoren. Det betyder, at brystkassen bevæger sig, og at den afdøde er varm. At respiratoren er tilkoblet betyder samtidig, at der vil være god tid til at tage afsked.

Vælger de pårørende at tage afsked efter organudtagningen, er proceduren den, at den afdøde, efter at hjernedøden er konstateret, bliver gjort klar til organudtagningen. Kirurger fra et transplantationscenter ankommer til sygehuset, og de tager det eller de organer ud, som tilladelsen omfatter. Såret lukkes som ved en almindelig operation. Respiratoren slukkes på operationsstuen.

Fra beslutningen om organ donation er taget, til operationen er overstået, og den afdøde kommer tilbage til afdelingen igen, kan der gå op til 12 timer, evt. mere. Det skyldes de mange nødvendige forberedelser, der går forud for operationen, og som skal sikre, at organerne transplanteres til de modtagere, hvor de passer bedst. Ikke mindst skyldes det den tid, som selve organudtagningen kræver.

Livet med et nyt organ

Langt de fleste patienter, som får et nyt organ, vender tilbage til en tilværelse, der næsten ligner den, de havde, før de blev syge. Børn og unge vender tilbage til skole og uddannelse. De fleste, som havde et arbejde, før de blev syge, vender tilbage til deres arbejde.

Den transplanteredes almentilstand har betydning for, hvor vellykket transplantationen bliver. Efter hjertetransplantation i Danmark lever cirka 90% af patienterne efter 4 år, hvor det tilsvarende tal for levertransplantation er 80%. Efter en nyretransplantation fungerer den indopererede nyre hos cirka 80% efter det første år.

Efter transplantation er der risiko for, at kroppen ikke vil acceptere det nye organ. Det sker, fordi immunforsvaret bekæmper det nye, fremmede organ. Derfor skal mennesker med et nyt organ tage medicin, der dæmper immunforsvaret. Med den medicin, der findes i dag, går det godt for de fleste. Transplanterede vil altid have behov for at tage medicin ligesom andre med kroniske sygdomme.

De fleste transplanterede mennesker synes, at de lever et godt liv, og at de har det meget bedre, end mens de var så syge, at transplantation var den bedste og måske eneste behandlings- eller overlevelsesmulighed.

Hos nogle transplanterede nyresyge holder nyren op med at fungere efter en årrække. Man kan få et indtryk af tilfredsheden med at leve som transplanteret fra disse mennesker, fordi langt de fleste ønsker endnu en transplantation i stedet for at gå i dialyse.

BEHOVET FOR ORGANER

Det er tvivlsomt, om der nogensinde vil være balance mellem behovet for organer og antallet af donerede organer. Med den nuværende måde at udvælge patienter til transplantation på er behovet i Danmark hvert år cirka følgende:

	HJERTER	LEVERE	LUNGER	NYRER
BEHOV	35-40	40-50	80-100	300-350

Nyresyge er den patientgruppe, der har størst behov for organer. Der transplanteres 160-170 nyrer om året. Heraf er cirka 40 doneret af levende pårørende til en nyresyg.

For nyresyge betyder transplantation, at de ikke længere skal gå i dialyse, som er en belastende og i øvrigt meget dyrere behandling end transplantation.

Fra én organdonor kan i gennemsnit 3–4 andre mennesker modtage organer, hvis der er givet tilladelse til det. Antallet af donorer afhænger af, hvor mange der konstateres hjernedøde – og det gør 100–200 om året i Danmark. Ud af disse er der 60–80, der faktisk bliver organdonorer. I de tilfælde, hvor den afdøde ikke selv har taget stilling, har cirka halvdelen af de pårørende sagt ja, og den anden halvdel har sagt nej til donation.

Hvad siger loven?

I Danmark blev hjernedødkriteriet indført i 1990 med “Lov om ligsyn, obduktion og transplantation m.v.”¹

Efter loven er det tydeligt, at der ikke må ske fjernelse af organer, medmindre der eksisterer et utvetydigt ja fra afdøde og/eller de pårørende. Den enkeltes holdning kendes ved, at afdøde skriftligt eller mundtligt har givet sin holdning til kende.

Hvis der ikke er en tilkendegivelse fra afdøde, er det op til de pårørende at tage stilling. Hvis der ikke er sagt ja fra afdøde og/eller de pårørende, må der ikke udtages organer.

Med virkning fra den 1. juni 2001 er reglerne ændret, således at man ved tilkendegivelse på donorkortet eller på tilmeldingsblanketten til Donorregistret kan foretage en afkrydsning, så ens tilladelse forudsætter de pårørendes accept. De pårørende skal således være enige i ens beslutning, for at der må udtages organer. Har man ikke afkrydset i feltet om pårørendes accept, kan de pårørende ikke modsætte sig indgrebet.

KAN ORGANER KØBES OG SÆLGES I DANMARK?

Nej! Loven forbyder, at organer købes og sælges i Danmark. Det er også forbudt at bruge købte organer.

Sådan er det ikke alle steder i verden. Oplysninger om, hvordan fattige mennesker i udlandet sælger deres organer, kommer jævnligt frem. Man hører også om mennesker, der har fået fjernet deres organer, uden at de er blevet spurgt.

De organer, der bruges til transplantation i Danmark, kommer alle fra mennesker, der personligt eller gennem pårørende har sagt ja til at være organdonorer. En patient med behov for

transplantation kan altså hverken købe eller få transplanteret et købt organ i Danmark.

Når du har taget stilling

Når du sammen med dine nærmeste har taget stilling til, om du vil være organdonor, kan du meddele det på flere måder. Målet er at sikre, at din holdning er kendt, så den kan respekteres i tilfælde af hjernedød.

Der er tre lige gældende måder at give din holdning til kende på:

- Du kan fortælle beslutningen til dine nærmeste
- Du kan udfylde et donorkort og bære det på dig
- Du kan tilmelde dig Donorregistret

Du kan vælge at:

- Give fuld tilladelse, hvilket betyder, at alle organer må anvendes til transplantation. Fuld tilladelse omfatter således flere end de otte organer, der kan gives begrænset tilladelse til. Fuld tilladelse kan for eksempel også omfatte menisker, ledbånd, brusk og sener.
- Give begrænset tilladelse, hvilket betyder, at kun nogle organer må anvendes.
- Svare 'ved ikke', hvilket betyder at der ikke tages stilling, men at det i stedet overlades til de pårørende at tage stilling til, om organerne kan anvendes til transplantation.
- Nedlægge forbud, hvilket betyder, at ingen organer må anvendes til transplantation.

Donorregistret er et tilbud til hele befolkningen, ligegyldigt om der gives fuld eller begrænset tilladelse eller nedlægges forbud mod donation. Donorregistret bliver altid kontaktet forud for organdonation for at undersøge, om der eksisterer en tilkendegivelse fra afdøde.

I foråret 2009 var over 600.000 tilmeldt registret. Vi ved ikke noget om, hvor mange der har udfyldt et donorkort eller fortalt deres beslutning til deres nærmeste.

Ønsker du at lade din holdning registrere i Donorregistret, skal du udfylde blanketten på næste side og sende den til Donorregistret.

Ved benyttelse af tilmeldingsblanketten i denne trykte folder, skal limkanten fugtes og kortet bukkes, så navn og CPR-nummer skjules. Adressen på Donorregistret er anført bag på blanketten, og modtageren betaler portoens som vist på kortet. Ønsker man at sende blanketten i en kuvert, koster det et frimærke. Derefter får du en kvittering, der bekræfter, at Donorregistret nu kender din holdning. Du kan altid senere ændre din beslutning ved at indsende en ny tilmeldingsblanket.

HAR DU TIDLIGERE TAGET STILLING?

Hvis du tidligere har udfyldt et donorkort eller tilmeldt dig Donorregistret med fuld eller delvis tilladelse til donation, og du nu ønsker, at også dine pårørende skal kunne give deres accept til donation, skal du ikke foretage dig noget. Det tidligere givne tilsagn vil af dine pårørende kunne trækkes tilbage, som det hele tiden har været tilfældet. Hvis du derimod ikke ønsker, at dine pårørende skal kunne ændre dit tilsagn, skal du udfylde et nyt kort og/eller forny tilmeldingen til Donorregistret.

Du kan tilmelde dig donorregistret elektronisk på www.sundhed.dk, hvor du også kan finde denne folder i elektronisk form. Du kan altid bestille folderne hos Sundhedsstyrelsens Publikationer, c/o Schultz Distribution, Herstedvang 10, 2620 Albertslund på telefon 70 26 26 36, fax: 43 63 19 69 eller e-mail: sundhed@schultz-grafisk.dk. Kontakt til Donorregistret: 35 45 52 69

¹ Lov nr. 402 af 13. juni 1990 om ligsyn, obduktion og transplantation m.v. med senere ændringer. Bestemmelserne er i 2005 videreført i sundhedsloven, jf. lov nr. 546 af 24. juni 2005 med senere ændringer.

Donorregistret

Tilmeld dig donorregistret på www.sundhed.dk eller udfyld os indsend nedenstående tilmeldingsblanket

CPR-nr.

(Brug venligst blokbogstaver)

Navn:

Gade:

Postnr.:

By:

Dato:

Underskrift

FULD TILLADELSE

Jeg giver hermed fuld tilladelse til, at alle mine organer kan anvendes til transplantation efter min død.

PÅRØRENDES ACCEPT

Min fulde tilladelse forudsætter mine pårørendes accept.

BEGRÆNSET TILLADELSE

Jeg giver hermed begrænset tilladelse til, at de organer, jeg har sat kryds ud for, kan anvendes til transplantation efter min død.

Hjerte

Nyrer

Bugspytkirtel

Lunger

Tyndtarm

Hornhinder

Lever

Hud

VED IKKE

Jeg overlader det i stedet til mine nærmeste pårørende at tage stilling til, om mine organer kan anvendes til transplantation efter min død.

FORBUD

Jeg modsætter mig, at mine organer anvendes til transplantation efter min død.

Sendes ufrankeret
Modtageren
betaler porto

DONORREGISTRET

Rigshospitalet, afsnit 9631
Blegdamsvej 9
+++ 1120 +++
2100 København Ø